

på sju kapitler, og vi får vite en del om søvnstadier og søvnregulering, utredning med vekt på anamnese, søvndagbok og søvnskjema, årsaker til søvnproblemer med de viktigste hovedgrupper samt behandling. Hele tre kapitler er viet behandling, og forfatteren forklarer hvor viktig det er å begrense søvn til natten, unngå søvnforstyrrende aktivitet og stimulantia på kveldstid og reservere sengen til de aktivitetene som hører hjemme mellom lakenene. Dette er ikke lett for de som sliter med insomni, og forfatteren gir gode råd fra sin omfattende kliniske erfaring med pasienter. Lysbehandling og kognitiv terapi omtales også. Et hovedpoeng er, som forfatteren og hans kolleger i bergensmiljøet har påvist vitenskapelig, at stimuluskontroll og søvnrestriksjon er et mye bedre alternativ over tid enn sovemidler.

Boken fremstår mer saklig og tradisjonelt oppbygd enn en del andre populærvitenskapelige bestselgere innenfor helse- og livsstilsmarkedet. Det er allikevel ingen lærebok, og forfatteren forklarer vanskelige ord. Jeg er enig med forfatteren i at helsepersonell vil ha nytte av den uansett, ikke bare fordi formatet passer godt til frakkelommen, men fordi boken gir en lettlest repetisjon om diagnostikk av søvnlidelser og en rask oversikt over feilforestillinger pasienter kan ha om søvn samt de råd som det er viktig å gi til pasientene. Det er særlig nyttig for helsepersonell at forfatteren har inkludert søvndagbok og noen andre viktige skjemaer som for eksempel Epworths søvnhetskala.

Jeg har ikke funnet faktiske feil. Forfatteren gir deg sine personlige råd og sin egen tilnærming til behandling. Prinsippene som skisseres, er velfunderte og stort sett ukontroversielle blant søvnmedisinere. Omtalen av sjeldne og vanskelige tilstander som utøvelse av vold under REM-søvn, må nødvendigvis bli for kortfattet til å kunne formidle vitenskapelig uavklarte spørsmål. Det kan også diskuteres om «snorkesyke» er god norsk forklaring for «søvnåpne».

Eli Møller har illustrert boken med fine humoristiske skisser. Den kan anbefales for alle som sover i Skandinavia.

Trond Sand

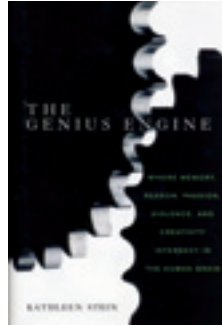
Institutt for nevromedisin
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fra forskningsfronten om den prefrontale cortex

Stein K.

The genius engine

Where memory, reason, passion, violence, and creativity intersect in the human brain. 292 s. Chichester: Wiley, 2007. Pris GBP 19 ISBN 978-0-471-26239-8

Dette er en velskrevet hyllest av den prefrontale cortex og dens underarealer dorsalt, lateralt, medialt og orbitofrontalt. Et terra incognita inntil de siste 10–15 år, men nye funksjonelle undersøkelser med elektroencefalografi (EEG), funksjonell MR og positronemisjonstomografi (PET) har gitt verdifull innsikt i hvorledes spesifikke underarealer av prefrontal cortex interagerer med hverandre, basalganglier, de limbiske strukturer og bl.a. parietallappen.

Fremstillingen – som er populærvitenskapelig, men med mye referanser til Broadmans arealer (BA) og overlappende subregioner – har god driv. Det er få illustrasjoner initialt, og det kunne gjerne vært flere og bedre illustrasjoner til teksten.

Kapitlene omhandler hukommelse, resonnering, lidenskap og følelser, vold, kreativitet og maskinell intelligens (silicon minds). Vekten er lagt på amerikansk forskning. I boken formidles en god oversikt over nyere forskningsdata, og på tross av sin lettlesthet og enkelte snarveier, gir den et godt innblikk i mange nyere hypoteser om frontallappens funksjoner og er hypotesegenererende. Undersøkelser av kognitiv funksjon diskuteres ofte sammen med data fra personer med lesjoner og funksjonsforstyrrelser.

Vi leser om multimodale nevroner hvis hukommelsesintegrasjon kan synes kontekstavhengig, om hvorledes oppmerksomhet og inhibitorisk kontroll bidrar til rasjonell målrettet atferd og koding av regler.

Er venstre prefrontale cortex sammen med samsidig temporallapp ansvarlig for inferensiell logikk? Her omhandles fri vilje og betydning av tro og overbevisning for deduksjon. Humor og lateralisering, IQ og prefrontal cortex, metakognisjon og betydning av areal BA10 omtales.

Personlig synes jeg kapitlet om emosjoner er best. Her fortelles om personer med ventromedial skade som mangler en «somatisk markør» for emosjoner og derfor mister emosjonell kontroll over avgjørelser. Ventromediale/orbitofrontale cortex muliggjør en emosjonell mental modell og en affektiv

arbeidshukommelse som korrelat til den kognitive representasjonen av arbeidshukommelsen i dorsolaterale prefrontale cortex. Eksempler på artige emosjonelle og kognitive interaksjoner er tallrike. Regulering av sinne, affektiv stil med dimensjonene «behavioral approach system» (BAS) og «behavioral inhibition system» (BIS) samt individuelle variasjoner i profiler av dette omtales. Videre omhandler boken fleksibilitet, betydningen av neuropeptid Y for stresstoleranse, litt om lykke og belønningssystem i hjernen, empati og som nevnt: egne kapitler om vold og kreativitet. Kapitlet om vold inneholder interessante hypoteser vedrørende strukturer i hjernen som er viktige for vår evne til å sette oss inn i andre menneskers emosjoner og kognisjon, såkalt «theory of mind». Boken kan leses som helgelektyre eller bearbeides for senere referanser.

Leger, psykologer og andre faggrupper innen nevropsykiatri vil ha mest utbytte av boken, men andre interesserte kan også ha utbytte av den. Boken anbefales varmt for alle som ønsker en rask og populær oppdatering om frontallappene.

Bernt A. Engelsen

Epilepsienheten
Nevrologisk avdeling
Haukeland Universitetssjukehus

Viktig lærebok i akuttkirurgi

Britt LD, Trunkey D, Feliciano D, red.

Acute care surgery

Principles and practice. 832 s, tab, ill. New York, NY: Springer, 2007. Pris USD 169 ISBN 978-0-387-34470-6

Dette er en nyttig og velskrevet lærebok som tar for seg akutte kirurgiske tilstander, inkludert traumatologi, i alle organsystem: abdomen, thorax, ekstremiteter, sentralnervesystemet, hud, bløtdeler, hode

og hals. Formålet med boken er å beskrive diagnostikk og – relativt detaljert – selve den operative behandlingen av akutte tilstander som krever rask kirurgisk intervensjon. Forfatterne er meget anerkjente innen fagområdet.

Boken består av 51 kapitler inndelt i fem hoveddeler: generelle prinsipper; organbasert tilnærming; administrative/etiske/juridiske prinsipper; systemutvikling og internasjonale forhold. De to første delene utgjør hovedtyngden. I første del gjennomgås alt fra primærvurdering av pasientene og anestesilogiske- og intensivmedisinske forhold

til organisering av operasjonsstue og intensivavdeling. Deretter får man en god gjennomgang av diagnostikk og operativ behandling av akutte sykdomstilstander innen hvert enkelt organsystem. Hvert kapittel innledes i denne delen med en kasuistikk med spørsmål og kommentarer. De tre siste delene utgjør litt over 100 sider og vil nok ikke interesse flertallet av leserne, men synes viktige i forhold til å systematisere og utvikle fagområdet. Boken er solid innbundet og har oversiktlig layout. Den er velskrevet og lettlest med et veltilpasset antall illustrasjoner, fotografier og radiologiske bilder. Som oppslagsbok er det lett å finne frem.

Utviklingen innen de kirurgiske fag, med økende subspecialisering og færre «dedikerte» generelle kirurger, er en virkelighet både internasjonalt og i Norge. Det arbeides med å opprette en egen kirurgisk spesialitet innen «acute care surgery» i USA, som har innslag av traumatologi, akuttkirurgi og intensivmedisin. Boken er et viktig bidrag i dette arbeidet, spesielt i forhold til å definere fagområdet. *Acute care surgery* er en svært viktig og relevant bok for leger under utdanning i generell kirurgi og en meget god referansebok for kirurgiske subspecialister som har ansvar for traumatologi og akutte kirurgiske problemstillinger rundt om på norske sykehus. Leger som arbeider innen anestesi og intensivmedisin, vil også kunne ha nytte av den. Flittig bruk av boken vil utvilsomt øke leserens kirurgiske kompetanse til det beste for pasienten.

Knut Jørgen Labori

Gastrokirurgisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Hjerneforskning og psykodynamisk forståelse

Evang A.

Tankebilder

Hjerne, følelser og styring. 209 s, ill.

Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 2007.

Pris NOK 298

ISBN 978-82-02-26821-3

Denne boken er skrevet for dem som videreutdanner seg eller praktiserer innen psykisk helsevern. Den er ment å kunne nå alle faggrupper. Forfatterens intensjon er å presentere forskningsdata og teorier innenfor så

vel hjerneforskning som psykodynamiske forståelsesmåter. Gjennom dette ønsker han

å vise hvordan ulike områder kan integreres og berike hverandre.

Boken er oppdelt i ti kapitler. Noen av disse omhandler hjerneforskning og tar for seg blant annet genetikk, hjernens oppbygning og virkemåte, ulike former for hukommelse, mekanismer for å forstå stress, angst og depresjon og hjernens integrerende funksjoner. Andre kapitler beskriver objektrelasjonsteorier, tilknytning og mentalisering. I siste del presenterer forfatteren funn og teorier for å knytte sammen ulike forståelsesmåter for psykiske reaksjoner og psykiatriske sykdommer.

I løpet av de senere år har flere klinikere og forskere som har arbeidet med psykiatriske lidelser, vært opptatt av å integrere resultater fra nyere hjerneforskning med psykodynamiske forståelsesmåter. Den mest kjente er kanskje Dan Siegels *The developing mind* (1). Evangs bok har mange likhetstrekk med Siegels. Det er et vidt spenn mellom molekylærgenetisk forskning og psykodynamiske teorier. Evang har klokt valgt å vise ulike områder hvor nyere funn kan øke forståelse og gi grunnlag for videreutvikling av teorier som igjen kan brukes i pasientbehandling.

De beste kapitlene er de som omhandler objektrelasjonsteorier, tilknytning og mentalisering. I beskrivelser av nyere forskning på hukommelse og reaksjoner på traumer blir integreringen av hjerneforskning og psykiatriske sykdommer best. Omtalen av hjernens oppbygning og virkemåte blir mange steder litt for basal for leger. I det siste kapitlet presenterer forfatteren synspunkter på den videre utvikling av psykiatrien. Han er talsperson for økende integrering mellom nevrobiologi og psykodynamiske teorier. Deler av dette kapitlet virker løsrivet fra sammenhengen, men forstyrrer ikke forfatterens ønske om å forstå menneskesinnet så nyansert og bredt som mulig.

Forfatteren har et godt språk, og det lett å forstå det han skriver. Illustrasjoner og layout fungerer også bra. Alt i alt er boken et godt bidrag til økt kunnskap både om nyere hjerneforskning og psykodynamiske modeller for psykiske plager.

Pål Zeiner

Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling
Sykehuset Buskerud
Drammen

Litteratur

1. Siegel DJ. *The developing mind: toward a neurobiology of interpersonal experience*. New York, NY: The Guilford Press, 1999.

Godt om forebyggende idrettsmedisin

Myklebust G.

Skadefri

DVD. 70 min. Oslo: Senter for idrettsskade-forskning, 2007. Pris NOK 150

Dette er en instruksjonsfilm der målgruppen ifølge produsenten er idrettsutøvere innen ballidretter, men med overføringsverdi til en rekke andre idretter. Intensjonen er primær- og sekundærprofylakse av

idrettsskader, med spesiell vekt på forebygging av ankel-, kne- og lår/hofteskader. Filmen er bygd opp med utgangspunkt i anatomiske strukturer, som f.eks. forebygging av korsbåndsskader blant håndballspillere. Det er tre hovedkapitler: treningsinstruksjoner med øvelser, øvelsesutvalg samt en kort og konsis del om utstyr og sikkerhet. Øvelsene er inndelt i nivåer med økende vanskelighetsgrad. Presentasjonen av disse øvelsene innledes med en kort begrunnelse for hvorfor disse skal utføres. Språket og instruksjonene er tilpasset målgruppen, hvilket blant annet innebærer fravær av medisinske termer.

Filmen er en kunnskapsbasert presentasjon basert på forskningsresultater fra Senter for idrettsskade-forskning ved Norges idrettshøgskole. Instruksjonene er meget godt presentert, med enkle forklaringer uten unødvendige detaljer. Gjennomføring av disse øvelsene har i kliniske forsøk vist å gi en betydelig reduksjon i antallet skader. Presentasjonen bør derfor bli obligatorisk pensum for all utdanning av trenere og hjelpepersonell i idretten. Leger engasjert i fysisk aktivitet og idrett vil finne filmen svært nyttig i sitt daglige virke. Filmen kan også brukes som instruksjon til idrettsutøvere som skal gjennom et rehabiliteringsopplegg etter skade, og som informasjon til utøvere som selv vil ta hånd om forebyggende trening.

Øystein B. Lian

Ortopedisk seksjon
Kristiansund sykehus